

СА СВЯТАМ, ДАРАГІЯ СЯБРЫ!

ПРАЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

Беларускі УНІВЕРСІТЭТ

ОРГАН ПАРТКОМА, РЭКТАРАТА, МЯСЦКОМА, КАМІТЭТА КАМСАМОЛА І ПРАФКОМА
БЕЛАРУСКАГА ОРДЭНА ПРАЦОУНАГА ЧЫРВОНАГА СЦЯГА ДЗЯРЖАУНАГА
УНІВЕРСІТЭТА ІМЯ У. І. ЛЕНІНА

№ 23 (1059)

Пятніца, 28 чэрвеня 1974 г. Цана 2 кап.

Газета выходзіць з 1935 г.

Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР

Аб прысваенні гораду Мінску ганаровага звання «Горад-герой»

За выдатныя заслугі перад Радзімай, мужнасць і гераізм, праяўленыя працоўнымі горада Мінска ў барацьбе супраць гітлераўскіх акупантаў, вялікую ролю ў разгортванні ўсенароднага партызанскага руху ў Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны і ў азнаменаванне 30-годдзя вызвалення Беларускай ССР ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў прысвоіць ГОРАДУ МІНСКУ ганаровае званне «ГОРАД-ГЕРОЙ» з уручэннем ордэна ЛЕНІНА і медалі «ЗАЛАТАЯ ЗОРКА».

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР М. ПАДГОРНЫ.
Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР М. ГЕАРГАДЗЕ.

Масква, Крэмль, 26 чэрвеня 1974 г.

ПОДЗВІГУ- ТРЫ ДЗЕСЯЦІГОДДЗІ

Пабліжасца трыццацігоддзе з таго памятнага часу, калі Савецкая Армія, наносячы ворагу сакрушальныя ўдары, пачала адну з буйнейшых аперацый Вялікай Айчыннай вайны і ўсёй другой сусветнай вайны — Беларускаю стратэгічную наступальную аперацыю, якая наліла ў дакументах ваеннага часу назву «Баграціён».

Вялікі ўклад у распрацоўку і здзяйсненне Беларускай аперацыі унеслі прадстаўнікі Вярхоўнага Галоўнакамандавання — намеснік Вярхоўнага Галоўнакамандуючага Маршал Савецкага Саюза Г. К. Жукаў, які каардыраваў дзеянні 1-га і 2-га Беларускіх франтоў, і пачальнік Генеральнага штаба Маршал Савецкага Саюза А. М. Васілеўскі, які здзяйсняў каардынацыю дзеянняў 3-га Беларускага і 1-га Прыбалтыйскага франтоў.

Карэспандэнт БЕЛТА наведаў Маршала Савецкага Саюза А. М. Васілеўскага і папрасіў яго адказаць на некалькі пытанняў.

— Уся краіна рыхтуецца ўрачыста адзначыць 30-годдзе вызвалення Савецкай Арміяй Беларусі ад фашысцкіх захопнікаў. Што Вы скажаце, таварыш маршал, наконт вялікай перамогі, атрыманай над ворагам на тэрыторыі Беларусі ў 1944 годзе?

— Пачынаючы з вясны 1944 года, войскі чатырох франтоў, нацэленых на захад, старанна рыхтаваліся да рашаючага кідка.

Летам 1944 года Савецкая Армія павінна была не толькі завяршыць выгнаненне ворага за межы нашай Радзімы, але і прыступіць да вызвалення народаў Еўропы ад гітлерызму. Іменна ў гэты час, у перыяд з чэрвеня 1944 года па май 1945 года, былі праведзены такія класічныя аперацыі гіганскага маштабу, як Беларуска-Львоўска-Сандамірская, Яска-Кішыніўская, Вісла-Одэрская, Берлінская, Пражская і многія іншыя. Пачаткам жа ў гэ-

тым ланцугу гераічных перамог Савецкіх Узброеных Сіл над ворагам стала Беларуска-Львоўска-Сандамірская наступальная аперацыя.

— Аляксандр Міхайлавіч, раскажыце, калі ласка, хоць бы каротка, аб рабоце над планам Беларускай аперацыі.

— Фашысцкая Германія ў той час усё яшчэ заставалася моцным і небяспечным праціўнікам. Але, як я ўжо сказаў, к канцу трэцяга года вайны мы не толькі атрымалі бліскучыя перамогі на франтах, але і стварылі спрыяльныя ўмовы для распрацоўкі і здзяйснення новых наступальных аперацый. К гэтай часу ўзрасла магутнасць нашай ваеннай эканомікі, якая дазволіла савецкаму народу ў дастатковай колькасці забяспечыць франты ўзбраеннем, баявой тэхнікай, боепрыпасамі. Усё гэта дазволіла Вярхоўнаму Галоўнакамандаванню прыступіць да распрацоўкі плана Бела-

рускай аперацыі і на летнюю кампанію ў цэлым. Да гэтай работы Генеральны штаб прыступіў з красавіка. Распрацоўка ўсёх разлікаў, звязаных з папярэдняй перагрупіроўкай войск і з перакідкамі к фронту ўсяго неабходнага для аперацыі з глыбіні краіны, патрабавала вялікага напружання сіл, працы і ўвагі ад Генштаба, цэнтральных органаў Наркамата абароны.

У аснову плана была пакладзена задума Вярхоўнага Галоўнакамандавання магутнымі ударамі па флангах Беларускага выступа, які ўтвараў фронт, з поўначы ад Віцебска ў кірунку на Барысаў. Мінск і з поўдня з фронту Новы Быхаў, Азарычы, праз Бабруйск таксама на Мінск — разграміць і знішчыць галоўныя сілы фашысцкай групіроўкі арміі «Цэнтр». Выкананне гэтай задачы ўскладалася на войскі чатырох франтоў — 1-га Прыбалтыйскага, 3-га, 2-га і 1-га Беларускіх, на авіяцкіх далёкага дзеяння і Дняпроўскую ваенную флатылю. Сюды ж падключаліся сілы партызан, якія актыўна дзейнічалі на тэрыторыі Беларусі.

— Якім было становішча проціпастоячых бакоў?

— Фронт баявых дзеянняў ад Заходняй Дзвіны да Прыпяці працягнуўся больш чым на 1000 кіламетраў і да 600 кіламетраў у глыбіню ад Дняпра да Віслы і Нарва. Колькасць войск бакоў перавышала чатыры мільёны чалавек. Было тут звыш 60 (Заканчэнне на 2-й стар.).

Многа ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны на фільмах. Сярод іх — загадчык кафедры замежнай літаратуры Б. П. Міцкевіч, які ўдзельнічаў у вызваленні Беларусі і Прыбалтыкі, дацэнт, былая медсястра В. А. Захарова, дацэнт Л. Л. Кароткая, якая змагалася ў партызанскім атрадзе, і многія многія іншыя.

Радавым пачаў свой нялёгкі ваенны шлях Павел Паўлавіч Шуба. Ваяваў пад Кенігсбергам, атрымаў 14 раненняў, цудам застаўся ў жывых.

Сёння П. П. Шуба — прафесар кафедры рускай мовы, сакратар партбюро факультэта.

Высокаарудзіраваны лінгвіст, Павел Паўлавіч карыстаецца выключнай павагай у налег і студэнтаў.

НА ЗДЫМКУ: ветэран Вялікай Айчыннай вайны Павел Паўлавіч ШУБА на пасяджэнні вучонага савета.

Фота Д. ЧАХОВІЧА.

ЛЕГЕНДЫ ВЯДУЦЬ ЗА САБОЙ

Трыццаць год назад тут ішлі з баямі байцы 50-й арміі 2-га Беларускага фронту. Сёння ідзем мы. Тут лілася кроў байцоў-вызваліцеляў, паміралі ў апошнім баі партызаны. Сведчаць аб гэтым помнікі, абеліскі ў кожным населеным пункце. Наш шлях — ад вёскі да вёскі, ад помніка да помніка. Мы рухаемся як бы насустрач войскам: Крупкі, Выдрыца, Ухвала. Тут, на ўзгорку за вёскай — помнік-манумент загінуўшым байцам і партызанам, якія аказалі дапамогу войскам пры вызваленні гэтых раёнаў.

Праходзім Заазер'е і Эсьмоны. Сустрэкаемся з мясцовымі жыхарамі, слухаем расказы аб вызваленні. Да вёскі Малыя Машчаны прыбраемся праз балота. Ісці цяжка. Але ж тут ішлі калісьці байцы. Ім было, канешне, цяжэй, але яны прайшлі. І мы пройдзем.

П. БРОУКА

Насілі мы ў сэрцы не шмат —
Нам слабі сваю дапамогу
Сталіца Масква, Ленінград...
А сёння

Сказаць мы ім можам —
З іх дружбы
Наш горад ажыў.
Стаў Мінск наш магутным.

Такім,
Як ніколі не быў.
Цяпер
На былых зруйнаваннях
Зноў свеціць...
Сялібы, дамы...
Мы ленинскі дружбаў з'яднаны,
І ён магутны мы!

Нас сустрэў Васіль Іванавіч Луцвіч, удзельнік баёў у гэтых мясцінах. Гутарка з ім адбылася цікавая, працяглая. І пасля цяжкага пераходу мы, слухаючы яго расказы, адчуваем, няхай маленькую, часцінку цяжкасцей тых, трыццацігадовай даўнасці, пераходаў.

А наперадзе новыя выпрабаванні: начны маршрут па перасечанай мясцовасці. Выходзім да рэчкі Друць. Яна была апошнім апорным пунктам фашыстаў на мінскім кірунку. Нам важна ведаць, як фарсіравалі раку байцы. Будзем плыць, каб дапыць да Чычэвічаў. Мясцовыя жыхары раскавалі, што менавіта тут, у Чычэвічах, перапраўлялася стралковая дывізія, якая затым рухалася на Бабруйск.

На яе шляху мы ідзем. У Бабруйску заканчваецца наш маршрут.

С. БАРАНАУ,
студэнт II курса фізфака, удзельнік паходу.

На Цэнтральнай плошчы сталіцы.

У новым мікрараёне.

СТЭНДЫ, ЭКСПАЗІЦЫІ... Яны адраджаюць далёкае, але ніколі не згасаючае мінулае нашай рэспублікі, краіны. Яны спыняюць увагу маладых і старых, прымушаюць іх падоўгу пільна ўглядацца ў пажоўклыя фотаздымкі, разглядаць карты-схемы былых баёў, чытаць салдацкія пісьмы, клятвы Радзіме ў вернасці і любві.

30 гадоў назад людзі, якіх сёння мы бачым на фотаздымках, са зброяй у руках здзейснілі адну з буйнейшых аперацый Вялікай Айчыннай вайны — аперацыю «Баграціён». Вызваленне Беларусі — вось змест стэндаў і экспазіцый, якія падрыхтаваны на факультэтах БДУ да знамянальнай даты.

У тых, хто ўпершыню трапіў на фізфак, застаецца пачуццё кляпатлівых, шаноўных адносін калектыву да незабыўнага мінулага. Фотаздымкі расказваюць аб бітвах пад Масквой, Сталінградам, на Курскай дузе, аб вызваленні Беларусі, нарэшце, штурме Берліна — складаных поспеху, перамогі над ворагам. Стэнд, пра

які ідзе гаворка, называецца «Перамога савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне». Тут таксама змешчаны фотаздымкі людзей, якія кавалі гэтую перамогу, — выкладчыкаў, супрацоўнікаў фізфака.

Доўгі час збіраўся матэрыял для другога буйнога палатна — «30-годдзе вы-

В. І. Казлова, Р. Н. Мачульскага, Н. Д. Варвашэні і многіх іншых. Адкрывае стэнд макет велічнага Кургана Славы—сімвала адзінства дзеянняў чатырох франтоў пры вызваленні Беларусі і ўсяго савецкага народа-пераможцы.

Аб подзвігах у гады вайны нашых сучаснікаў,

І ЎВАСКРАШАЕЦЦА НЕЗАБЫЎНАЕ...

звалення Беларусі». У красавіку—маі гэтага года яно было канчаткова аформлена. Выкладчык кафедры агульнай фізікі М. І. Марэнка і супрацоўнік кафедры радыёфізікі і электронікі ЗВЧ П. А. Бурынскі не пашкадавалі часу і сіл, каб зрабіць яго змястоўным і запамінальным. На стэндзе фотаздымкі былых партызанскіх камандзіраў, слаўных разведчыкаў, падпольчыкаў: М. Ф. Шмырова, П. М. Машэрава,

тых, хто сёння жыве сярод нас, — шафера С. І. Ілютовіча, шахцёра М. А. Яфіменкі, калгасніка А. Карымшакава і іншых апавядае стэнд ФПМ «Яны абаранялі Радзіму».

«У Беларусі па ворагу стралялі з кожнага дома, з-за кожнага дрэва. Тут ваявалі ўсе — мужчыны, жанчыны, дзеці» — гэта словы са стэнда, які знаходзіцца на юрыдычным факультэце. З хваляваннем ўглядаемся ў панараму разбуранага

Мінска, шукаем знаёмыя вуліцы, арыенціры. Але няма ні вуліц, ні дамоў. Горы камення, разбітыя танкі, кулямёты, попел, дым пажарышчаў — такім быў Мінск у ліпені 1944-га. «Гэта не павінна паўтарыцца!» — заклікае стэнд.

На гістфаку і матфаку вывешаны карты-схемы «Вызваленне Беларусі». Мы бачым тысячакіламетровы фронт ад Заходняй Дзвіны да Прыпяці, на якім была праведзена беларуская наступальная аперацыя.

«Аб тых, хто выстаіў і «Заўсёды з намі» — расказы аб подзвігах выкладчыкаў, супрацоўнікаў біялагічнага факультэта ў гады вайны. Неважкія кавалачкі біяграфій — у іх увасоблена біяграфія ўсяго народа ваеннага часу.

Перамога над ворагам здабыта дарагой цаной. Фотаздымкі знаёмяць з тымі, хто так і не вярнуўся на сваю кафедру, не дапісаў пачатай навуковай працы. Але ніколі не забудуцца подзвігі загінуўшых і жывых, людзей слаўнай біяграфіі і мужага сэрца.

С. УСЦІНОВІЧ.

ШЛЯХАМІ МУЖНАСЦІ

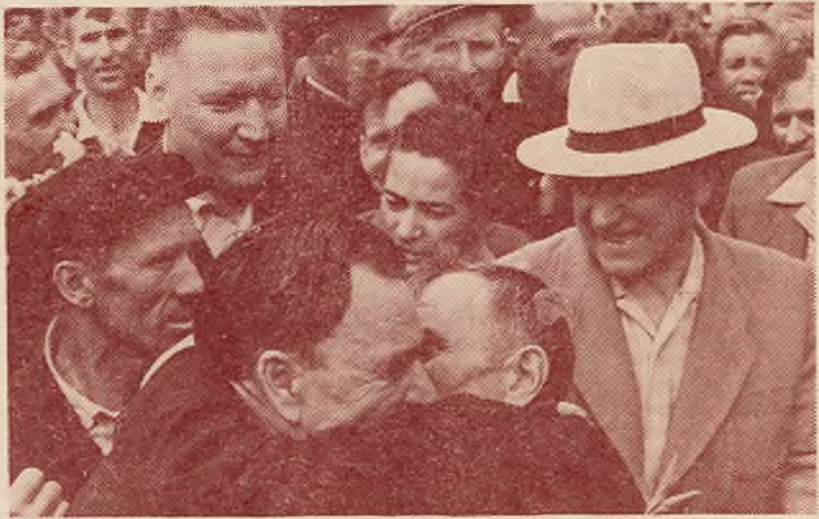
Маршрут нашага паходу па месцах баявой і працоўнай славы савецкага народа, прысвечаны 30-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, праходзіў па Брэсцкай вобласці.

Пачаткам паходу было наведанне Брэсцкай крэпасці. Туды мы трапілі ранкам, калі наведвальнікаў яшчэ мала. Мемарыяльны комплекс, ярка-чырвоныя цюльпаны вакол паўразбураных будынкаў, прабітыя ў многіх месцах сцены, ранішняя роса на траве — усё гэта хвалявала, дапамагала яснай уявіць падзеі, якія адбываліся тут больш трыццаці год назад.

Музей Брэсцкай крэпасці расказвае аб днях гераічнай абароны. Штогод былыя абаронцы прыязджаюць у Брэст, каб аддаць даніну памяці паўшым.

Брэсцкая крэпасць стала сімвалам мужнасці і гераізму савецкага народа. А колькі яшчэ месцаў славы абаронцаў Радзімы на беларускай зямлі! За час паходу мы наведалі некаторыя з іх.

Н. САМОЙЛАВА, студэнтка ФПМ.

Сустрэліся абаронцы крэпасці.

ПОДЗВІГУ-ТРИ ДЗЕСЯЦІГОДДЗІ

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар.) Тысяч гармат і мінамётаў, 7,5 тысячы танкаў, больш 9 тысяч самалётаў.

23—24 чэрвеня савецкія войскі пайшлі ў наступленне. На працягу першых двух дзён абарона праціўніка аказалася прарванай на пяці участках. К канцу 28 чэрвеня агульная шырыня паласы прарыву перавысіла 500 кіламетраў. Войскі паглыбіліся ў варожае размяшчэнне на 100—150 кіламетраў. Былі вызвалены Віцебск, Орша, Магілёў, Бабруйск. Рухомыя злучэнні 1-га і 3-га Беларускіх франтоў знаходзіліся ў 100 кіламетрах ад Мінска.

Праціўнік тэрмінова прыняў меры, каб некалькі тэмпы нашага наступлення. З 25 чэрвеня па 16 ліпеня ў Беларусь прыбыло 15 новых нямецкіх дывізіяў і 2 брыгады. Гітлер змясціў камандуючага групай армій «Цэнтр» генерал-фельдмаршала Буша, назначыўшы на гэты пост генерал-фельдмаршала Модэля. Але нішто ўжо не магло выратаваць іх. З ліпеня войскі 3-га і 1-га Беларускіх франтоў вызвалілі Мінск, а на усход ад яго акружылі варожую групу ў колькасці сто тысяч салдат і афіцэраў. 11 ліпеня гэта групу была поўнасьцю ліквідавана.

— Аляксандр Міхайлавіч, у пачатку нашай гутаркі Вы

сказалі, што ўзаемадзейне савецкіх войск з беларускімі партызанамі было прадугледжана ў плане аперацыі «Баграціён». Раскажыце, калі ласка, аб гэтым больш падрабязна.

— У той час як войскі рыхтаваліся да будучых баёў, у поўнай баявой гатоўнасці знаходзіліся і беларускія партызаны. План іх дзеянняў, распрацаваны Беларускім штабам партызанскага руху, быў узгоднены з камандаваннем наступаюшых у Беларусі франтоў. Дзеяннямі партызан прадугледжваліся ў першую чаргу дыверсіі па чыгуначных магістралях. Так, з 20 па 23 чэрвеня яны правялі масавую дыверсію. Толькі за адну ноч на 20 чэрвеня было падарвана 40 тысяч рэек і поўнасьцю выведзены са строю на некалькі дзён важнейшыя чыгуначныя камунікацыі. Часці і злучэнні франтоў мелі цесныя кантакты з партызанскімі атрадамі. Партызаны іраклі дарогі і гаці ў топкіх месцах, умацоўвалі масты; праводзіліся і сумесныя баявыя дзеянні па знішчэнню праціўніка.

— Якія фактары садзейнічалі поспеху аперацыі «Баграціён»?

— Пospех Беларускай аперацыі з'явіўся вынікам яе стараннай і ўсебаковай падрыхтоўкі. Цэнтральны Камітэт партыі, Дзяржаўны

камітэт абароны, Вярхоўны Галоўнакамандуючы, Стаўка і яе прадстаўнікі, Генеральны штаб, ваенныя саветы і штабы франтоў і армій, камандзіры злучэнняў і часцей, увесь асабовы састаў войск правялі тытанічную работу, рыхтуючы удар па ворагу. Вялікую творчую працу ўклалі ў справу арганізацыі наступлення камандуючыя франтамі І. Д. Чарняхоўскі, К. К. Ракасоўскі, І. Х. Баграмян, Г. В. Захарав, пачальнікі штабаў франтоў В. В. Курасаў, А. П. Пакроўскі, М. С. Малінін, А. Н. Багалюбаў, камандуючыя і штабы агульнавайсковых, танкавых, паветраных армій, на чале якіх знаходзіліся вопытныя военачальнікі. Усё гэта дазволіла Стаўцы Вярхоўнага Галоўнакамандавання выпрацаваць смелы па задуме, арыгінальны па форме план стратэгічнай наступальнай аперацыі групы франтоў.

Выдатныя вынікі Беларускай аперацыі сведчылі аб высокіх маральна-баявых якасцях савецкіх войск, а ў даным выпадку і аб іх рэзка ўзрослым ваенным майстэрстве, тэхнічнай аснашчанасці. Палітычная свядомасць і гераізм воінаў выхоўваліся паўсядзённай работай камандзіраў і партыйна-палітычнай дзейнасцю палітработнікаў.

Тут пачыналася вайна.

Экскурсанта ля партызанскай зямлянкі.

Фота Д. Прэса.

СЛОВА—ЗБРОЯ

ПЯЦЬ-ШЭСЦЬ сталоў, гарэлка, немудрагелістая закуска, ветлівы гаспадар — усё да паслуг наведвальнікаў. А наведвальнікі самыя розныя: нямецкія афіцэры, паліцэйскія, спекулянты.

— Гаспадар, цыгарэты патрэбны? — яшчэ з парога крычыць бойкая маладая жанчына і, не дачакаўшыся адказу, раскладвае на прылаўку тавар.

— Французскія? — цікавіцца ўладальнік харчэўні.

— Сёння толькі нямецкія... Гандлярка двайчы пералічвае грошы і

...За вокнамі харчэўні непраглядная цемра. Усе разышліся, і толькі за вуглавым сталом спрачаліся аб нечым трое п'яных оберлейтэнантаў.

— Гэтым не да нас, — паказаў вачыма ў іх бок Мазанік. Разведчыкі ўселися за стол, налілі па чарцы, загаварылі аб справе.

Нечакана адзін з немцаў падышоў да іх. — Ты рускі шпіён! — ён так і ўпіўся вачыма ў Артура.

— Ведае рускі... — мільганула ў галаве разведчыка.

— Што вы, пан афіцэр... У маёй харчэўні гавораць толькі аб віне і жанчынах, — заспяшаўся на выручку Мазанік. Ён добра разыгрываў п'янага.

— Мне гэта не цікавіць... Яго трэба забраць у СД! — фашыст пацягнуўся за парабелумам. Да століка падышлі кампаньёны гітлераўца. Рука разведчыка непрыкметна спаўзла пад стол, сціснула пісталет.

— Які ён шпіён?—працягваў Мазанік. — Ён мой сабутэльнік!

— Хто? — перапытаў немец.

— Сабутэльнік! — Мазанік схопіў са стала бутэльку з гарэлкай. — А, д'ябал! Дык гэта ж самагонка. Для такіх гасцей у мяне ёсць штосьці лепшае.

На сталае хутка з'явілася руская горка. Такое «тлумачэнне» больш чым задавальняла ваяк рэйха. Яны даволі хутка ап'янелі, і толькі той, што ведаў рускую мову, усё кававурыўся і пагражаў завесці «шпіёна» ў СД. Яшчэ некалькі чарак зрабілі сваю справу. Эсэсавец ляжаў пад сталом побач з парожнімі бутэлямі і нешта трызніў.

Цяпер ужо не сакрэт, што харчэўня разведчыка ўтрымлівалася на грошы партызан. Іван Мазанік здабыў шмат стратэгічнай інфармацыі для перадачы ў Маскву. І вельмі шкада, што гэты мужны чалавек — камандзір разведчыкаў «Цэнтральнай падгрупы» — загінуў за некалькі дзён да вызвалення Мінска ад акупантаў.

I. ТРУНИНА.

Я ЁКА Ў ХАРЧЭЎНІ

знікае за дзвярыма, а «гаспадар», кінуўшы позірк на прысутных, непрыкметна дастае з пачкі паперку, спісаную дробным почыркам.

Ужо не першы месяц выконвае Іван Мазанік двойную ролю — камерсанта і разведчыка. Са студзеня сорак трэцяга ён праглядае, капіруе, а то і выкрадае дакументы ў п'яных нямецкіх афіцэраў.

Марыя Янцэвіч, гандлярка цыгарэтамі, прыносіць звесткі з аэрадрома, паблізу якога жыве. Яна паведамляе нумары самалётаў, колькасць і працягласць іх вылетаў, нават прозвішчы лётчыкаў. Нярэдка заходзіць «падсілкавацца» разведчык Мікола Забаўскі — камандзір асобай падгрупы. Час ад часу сюды наведваецца і сам Артур.

ЛІЧБЫ І ФАКТЫ

У Беларусі ў тыле ворага дзейнічала 199 партызанскіх брыгад і 105 асобных атрадаў, якія налічвалі больш 370 тысяч чалавек.

2 230 000 мірных савецкіх грамадзян знішчылі фашысты ў Беларусі.

У 1943 годзе партызаны ўтрымлівалі каля 60 працэнтаў тэрыторыі Беларусі.

Арганізатарам і кіраўніком усенароднай партызанскай барацьбы была Камуністычная партыя. Яе верным памочнікам з'яўляўся Ленінскі камсамол. У тыле ворага на тэрыторыі Беларусі змагалася з акупантамі 35 тысяч камуністаў і 95 тысяч камсамольцаў.

70 тысяч падпольшчыкаў вялі герайчкую барацьбу з акупантамі ў гарадах і вёсках рэспублікі.

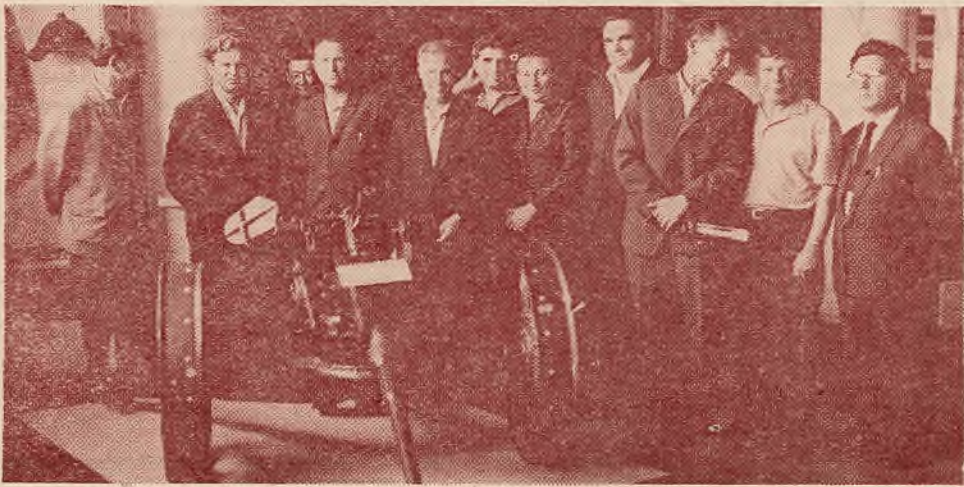
Высокае званне Героя Савецкага Саюза прысвоена звыш 400 воінам — ураджэнцам Беларусі, 87 беларускім партызанам і звыш 1300 воінам — сынам народаў СССР, якія вызначыліся ў баях за вызваленне Савецкай Беларусі.

Рэйкавая вайна. З архіва ст. выкладчыка журфака Г. З. Бегуна.

У ходзе аперацый беларускіх партызан, праведзеных на чыгунках з канца верасня да пачатку лістапада 1943 г., было падарвана 90 тысяч рэек, узарваны 72 буйныя чыгуначныя масты і пушчана пад адхон звыш 1000 нямецкіх эшалонаў з баявой тэхнікай і воінскімі часцямі. У адным толькі кастрычніку партызаны падарвалі і спалілі больш 2 тысяч аўтамашын і 120 танкаў і бронемашын.

У кастрычніку—снежні 1943 г. партызаны пераправілі за лінію фронту звыш 40 тысяч мірных жыхароў.

У музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны сустрэліся былыя партызаны.

АПОШНІ БАНКЕТ АСАЎ

Марфа Канстанцінаўна паклала ў кош невялікі пакунак, некалькі бульбін, качан капусты і выйшла за вароты. Вуліца сустрэла яе цішнёй. Горад нібы вымер, трывожна насцярожаны. «Толькі смялей», — загадвае сабе Марфа і крочыць далей.

— Аўсвайс! — крычыць патруль на скрыжаванні вуліц.

Жанчына падала яму пасведчанне. Немец глянуў у дакумент, акінуў позіркам гараджанку, яе небагаты скарб. У кашы усё было, як на далоні.

— Куды ідзеш?

— Да сваякоў, нясу гародніну, — растлумачыла жанчына, падбіраючы нямецкія словы.

Паставы яшчэ раз зірнуў на качан капусты, вярнуў дакумент і махнуў рукой, маўляў, ідзі далей. І яна ідзе. А наперадзе — яшчэ некалькі перакрываванняў. І на кожным такі ж сіплы вокліч:

— Аўсвайс!

І зноў, стоячы перад патрулём, Марфа усё мацней сціскае ў руцэ сваю незвычайную ношу, дзе пад бульбай ляжыць міна.

...У нямецкай сталовай весела. Афіцэры-лётчыкі наладзілі тут банкет, на які прыбыў сам генерал Мюлер. Песні, рогат, п'яныя выкрыкі былі чутны нават на вуліцы. Толькі не ведалі гітлераўцы, што гэта іх апошняе баяванне.

Нячутна працуе механізм заведзенай міны. Яшчэ хвіліна — і 30 варожых асаў узяцелі ў паветра, а разам з імі — генерал.

Хутка разнеслася па горадзе навіна. Падпольшчыкам было вядома, што узарвалі сталовую Умешкі і Чарнова, а міну даставіла Марфа Канстанцінаўна Гладкова.

Гэтая жанчына з самага пачатку вайны змагалася за вызваленне Беларусі. Была сувязной у групах Філановіча і Шпака. Яна пастаянна вяла назіранні за чыгункай і аб'ектамі на пяці вуліцах сталіцы, выконвала іншыя даручэнні. Закончыла вайну ў партызанскім атрадзе.

С. РУСАКОВІЧ.

ПАРТЫЗАНСКИ ГУМАР

ТРАПНЫ АДКАЗ

— Капітан Шульц, вашы салдаты увесь час бягуць ад рускіх. Што гэта азначае?
— Яны, пан генерал, баяцца адстаць ад вас і згубіць сувязь са штабам.

НЕ АГЛЯДВАУСЯ

— Якія сілы рускіх вас разбілі?
— Не магу знаць, гер палкоўнік, я не аглядваўся.

АРЫНСКАЕ ШЧАСЦЕ

— Карл усё-такі пазбег партызанскай кулі.
— Як яму гэта ўдалося?
— Зусім проста. Ён узарваўся на партызанскай міне.

ТАТАЛЬНАЯ МАБІЛІЗАЦЫЯ

— Ты чуў, Рудзі, групенфюрэр гаварыў, што у нас у Германіі абвешчана татальная мабілізацыя? Прызваны 65-гадовыя. Значыць, хутка завітае сюды мой дзядуля Франц...
— О, гэта ж добра, Морыс! Старыя не раз давалі драпана з Расіі — яны ў нас пражылі будучы.

У ШТАБЕ ЗАХОПНІКАУ

— Ну які? Разгрузілі эшалон — пытаецца палкоўнік фон Хруліне ў свайго ад'ютанта.
— Яволь, разгрузілі, — адказвае лейтэнант Шнапс.
— Сваімі сіламі?
— Ніяк не. Дапамаглі партызаны.

ПАРТЫЗАНСКАЯ МОВА

АЛЕСЬ: Снажы, братон, на якой ты мове з фашыстамі размаўляеш?
МІКОЛА: На трох мовах: куляй, гранатай, штыком — глядзячы па адлегласці.

ПА ДАРОЗЕ ДА СВАІХ

— Яшчэ крыху, і мы з табой, Вільке, дабярэмся да сваіх.
— А я іх нешта не бачу.
— Ты што, аслеп? Яны ж на гэтых могілках пахаваны.

ЗДАГАДАУСЯ

— Ты ведаеш, Макс, рускія дрэнна разбіраюцца ў мясцовасці нават у сябе дома.

— А чаму ты так думаеш?
— Ды учора ноччу прыходзілі партызаны і, каб не заблудзіцца, чатырох нашых салдат з сабой павялі.

ДРЭННЫ КЛІМАТ

— Які паганы клімат у гэтай Беларусі. Я толькі учора сюды прыехаў, а ўжо страляе, коле...
— А ў якім месцы?
— З усіх бакоў.

ДЗЕНЬ ДОБРЫ, ТРЭЦІ ПРАЦОЎНЫ!

Сёлетні працоўны семестр прысвечан 50-годдзю прысваення камсамолу імя У. І. Леніна і 30-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Гэта паклала асаблівы адбітак на ўсё падрыхтоўчы перыяд. Слаўным датам

прысвячаюцца ўзятыя атрадамі сацыялістычныя абавязальствы, суботнікі і нядзельнікі. У кожным атрадзе створан свой ваенна-па-трыятычны сектар. Атрадныя агітбрыгады падрыхтавалі тэматычныя кампазіцыі і канцэрты. Групы лектараў

падабралі для сваіх выступленняў адпаведную тэматыку. Актыўна ідзе падрыхтоўка пад дэвізам «Камсамол — сельскай школе». І што самае прыемнае, у многім змяніліся, сталі больш сур'ёзнымі і мэтанакіраванымі самі будаўнічыя атра-

ды. Адлюстроўваецца гэта нават у іх назвах.

У сёлетнім семестры будуць удзельнічаць атрады: імя Ленінскага камсамолу, імя Веры Харужай, імя В. І. Казлова і іншыя. Многія СБА вырашылі змагацца за

прысваенне ім імён герояў грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў. Гэта значна і ў той жа час накладвае яшчэ большую адказнасць на байцоў: нельга ў чымсьці адставаць ад іншых, нельга не быць аднымі з лепшых. І гэта разумеюць рэбяты.

Т. АБРАМОВІЧ.

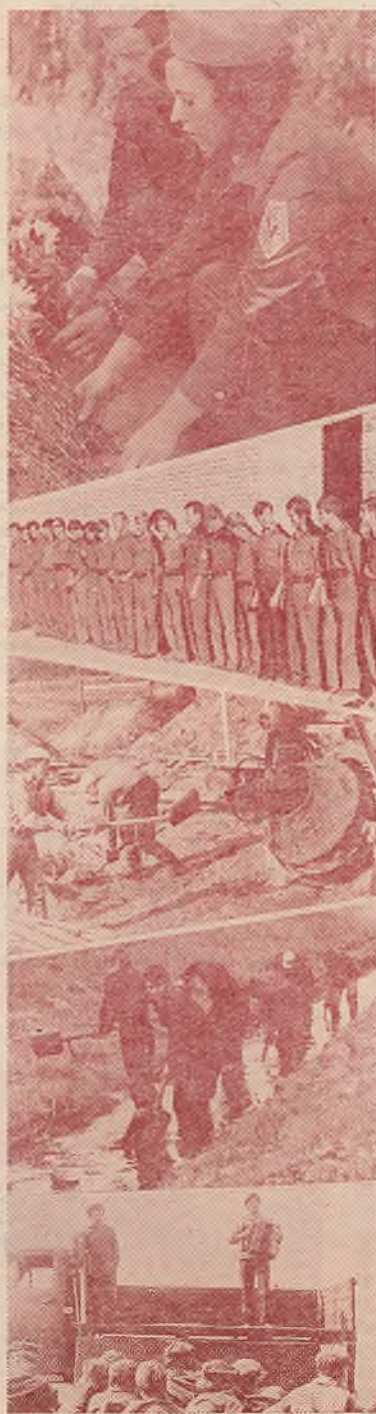
«ІСКРА» РЫХТУЕЦЦА ДА АД'ЕЗДУ

Крыху гісторыі. Восенню мінулага года ўзнікла міжфакультэцкая агітбрыгада. Яе выступленні карысталіся поспехам. Калектыў падабраўся вельмі дружны, спаяны. І вось пехта прапанаваў: «Давайце на аснове агітбрыгады арганізуем будаўнічы атрад! Будзем ездзіць з выступленнямі ў суседнія будаўнічыя атрады, газету выпускаць...». Думку падтрымалі ў камітэце камсамолу. Зразумела, што функцыі атрада не заключаюцца толькі ў тым, каб выступаць з канцэртамі і выпускаць газету.

У атрадзе створана лектарская група. Расказы аб універсітэце, аб Мінску, аб гісторыі будаўнічага руху пачаюць жыхары Уральскай вобласці, дзе будзе дыслакавацца атрад. Агітбрыгада атрада (у яе саставе студэнты гісфака, фізфака, журфака) падрыхтавала праграму, прысвечаную 20-годдзю асваення цаліны, 50-годдзю з дня прысваення камсамолу імя У. І. Леніна, студэнцкаму жыццю.

Зараз байцы будаўнічага атрада «Іскра» рыхтуюцца да ад'езду. Застануцца ззаду падрыхтоўчы перыяд, уперадзе — два месяцы напружанай працы.

В. ШУЙСКІ,
баец атрада.

ПЯЦЬДЗЕСЯТ УДАРНЫХ ДЗЕН

СЯБРЫ ПАЗНАЮЦА Ў РАБОЦЕ

Інтернацыянальныя будаўнічыя атрады БДУ маюць ужо сваю гісторыю. З году ў год нашы рэбяты выязджаюць у працы ў НРБ, ГДР, сумесна са студэнтамі В'етнама, Кубы, Бангладэш і іншых краін працуюць на будоўлях Беларусі.

Як правіла, інтэратрад пакідае незабыўныя ўражанні. Яго байцы не толькі ўдэрна працуюць, але і ўдзельнічаюць у цікавых экскурсіях, розных спартыўных спаборніцтвах; замежныя студэнты знаёмяцца з гісторыяй і сённяшнім днём нашай краіны.

Байцы інтэратрада імя Лілі Карастаянавай, якія працавалі летам мінулага года ў НРБ, мелі магчымасць пазнаёміцца не толькі з балгарскімі студэнтамі, але і са студэнтамі Польшчы і Венгрыі.

Тыя, хто працаваў у ГДР, удзельнічалі ва ўрачыстасцях Х Сусветнага фестывалю моладзі і студэнтаў у Берліне.

У састаў інтэратрадаў уключаюцца лепшыя. І зразумела, чаму ў час мінулага працоўнага семестра студэнты БДУ занялі першае месца сярод атрадаў інтернацыянальнай брыгады Смальянскай акругі НРБ.

У гэтым годзе ва ўніверсітэце створана 12 інтэратрадаў з прадстаўнікоў розных факультэтаў агульнай колькасцю 320 чалавек. Нашы рэбяты будуць працаваць са студэнтамі Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, гераічнага В'етнама, Кубы, Бангладэш, Конга і інш.

Усе яны ўжо не першы раз удзельнічаюць у студэнцкім будаўнічым руху, і можна спадзявацца, што і ў гэтым годзе нашы інтэратрады добра папрацуюць.

У. ПУЗІКАЎ,
камісар інтэратрада «Дружба».

ДА ПАЧАТКУ трэцяга працоўнага семестра засталіся лічаныя дні. Апошняю экзаменацыйную адзнаку паставіць у залікоўцы выкладчык і... добры дзень, студэнцкае лета!

З якім настроем, з якімі мэтамі і задачамі едуць рэбяты ў атрады менавіта ў гэтым годзе?

— Папрацаваць, на сабе выпрабаваць, што такое рамантыка, праверыць, на што сам здольны, — адказаў Леанід Казакоўскі, баец атрада «Юнацтва».

Дзяўчаты з малдаўскага атрада Зоя Цітова і Аляксандра Кісель адказалі разам:

— Хочацца цікавей правесці лета, убачыць новыя мясціны.

Атрад — гэта калектыў.

І ЯШЧЭ АБ РАМАНТЫЦЫ

Калектыў цікавы, дружны, асаблівы. А працаваць усім разам — гэта ж вельмі здорава!

Яўген Байдук, які з атрадам «Спадчына» паедзе ў Томскую вобласць, скажаў:

Але, як і ў кожнай новай справе, нястача воліты сказалася і тут. Сувязь з абітурыентамі-будаўнікамі уста-

БУДАТРАДЫ... АБИТУРИЕНТАЎ

поўлена была не адразу. І толькі пасля новага года, калі больш актыўна ўзяўся за работу новы састаў шта-

— Цягне папрацаваць, адчуць сваю канкрэтную дапамогу, адчуць аддачу ад сваёй работы. Крыўдна, але калі вучуся, такога задавальнення, як ад працы, не адчуваю. Напэўна, яно прыйдзе пазней. Пакуль жа еду працаваць. Няхай будзе і мой уклад у сучасных справах...

Гэта мернаванні чатырох з 1890 студэнтаў-байцоў. Кожны, натуральна, адказаў бы па-свойму, але па сутнасці — аднолькава. Праверыць на сабе рамантыку працы імкнуцца нашы студэнты.

Т. САХАШЧЫК.

ба працоўных спраў, яго работнікі звязаліся з абітурыентамі. У ліпені рэбяты, адпрацаваўшы год на камсамольскіх будоўлях, будуць займацца на вочных падрыхтоўчых курсах пры універсітэце.

Цяпер ужо штаб плануе шырэй разгарнуць работу з абітурыентамі ў сёлетнім годзе: скамплектаваць атрады па факультэтах, арганізаваць для іх кансультацыйны выкладчыкаў і г. д.

Г. БЛІНКОЎ.

РУДАБЕЛЫ А Б «РУДАБЕЛАХ»

Нас клічуць «Рудабелы». Мы будзем працаваць на зямлі легендарнай Рудабельскай рэспублікі ў Кастрычніцкім раёне Гомельскай вобласці, над якой шэфствуе камсамол Беларусі «Рудабелы-74» прымаюць эстафету ад «Рудабелаў-73». Нам, «старым» байцам атрада, ёсць што раскажаць, ёсць чым падзяліцца з тымі, хто едзе ўпершыню. Няхай наш вопыт дапаможа навічкам.

Мы ехалі ў Кастрычніцкі, маючы ў актыве хто адзін, а хто і два курсы універсітэта, а ў пасіве вельмі невыразнае ўяўленне аб будаўнічых работах. Мы былі нявпытныя і наіўныя. Наіўныя да такой ступені, што не заўсёды прыслухоўваліся да меркавання раённага начальства, і нявпытныя настолькі, што прапаноўвалі закладваць фундамент з белай цэглы.

Век жыві — век вучыся. І мы вучыліся. Выявілася, што дзверы можна навешаць паўдня і зарабіць за гэта цэлых 13 капеек. Выявілася, што які-небудзь Віця ці Коля, аб якім мы спачатку думалі, што гэта «свой хлопец», можа прыходзіць на будаўнічую пляцоўку з томам Марка Тэзна, чытаць і прасіць, каб малатком стукалі цішэй.

Але ўсё змяняецца. Унушэнне калектыву бывае заўсёды пераканаўчым, а рамантыка працы міжволі захапляе. І вось ужо, глядзячы на работу каго-небудзь з муляраў, майстар гаворыць: «Эх, хлопец! Табе б у муляры, а не ў матэматыкі. Тут бы з цябе толк выйшаў!» І рэбяты, ніколі раней не працаваўшы на будоўлі, атрадныя муляры, к канцу працоўнага семестра паспяхова здаюць на разрад...

Такім засталася ў нашай памяці працоўнае лета «Рудабелаў-73». Цяпер наш атрад у значнай ступені папоўніўся першакурснікамі. Касцяк, або, як у нас гавораць, «асноўныя людзі», едзе ў гэтым годзе ў Казахстан і Томскую вобласць. Але мы ўпэўнены, што працоўныя традыцыі і дух «старых» рудабелаў застануцца ў нашым атрадзе.

І. ВАШКЕВІЧ,
Б. ЖАЛЕЗКА.

Наступны нумар газеты выйдзе 1 верасня 1974 г.

Рэдактар
А. А. НИКОЛЕНКА.